

BOTANICUM

KASVITIETEEN TIEDOTUSLEHTI • 4/2019 • 26.4.2019

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskuksen Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Viikin kasvibiologia

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUOMUS

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO

Vierailijoita

- 29.3. **Elena Glazkova**, Venäjä, Pietari, Komarov Botanical Institute. *Suomenlahden ulkosaarten kasvisto*. Yhteyshenkilö Pertti Uotila.
- 18.4. Professorit **Paula Elomaa** ja **Teemu Teeri** Viikistä sekä heidän luennoitsijavieriansa prof. **James H. Leebens-Mack** (USA, Athens, Georgian yliopisto) vierailivat kasvihuoneilla ja museossa. Oppaina toimivat Marko Hyvärinen ja Jaakko Hyvönen.
- 22.–28.4. **Anton Savchenko**, Viro, University of Tartu. *Dacrymycetes*, tipakat (pieniä, ruskolahoja aiheuttavia hyttelösieniä). Yhteyshenkilö Otto Miettinen.
- 23.–24.4. **Juan Carlos Zamor**, Ruotsi, Uppsala University, *Dacrymycetes*. Yhteyshenkilö Otto Miettinen.
- 25.4. **Jana Steinová**, Tsekin tasavalta, Praha, Charles University. *Jäkäläsuku Cladonia*. Yhteyshenkilö Teuvo Ahti.



Savchenko



Teeri

Leebens-Mack

Elomaa

Matkoilla

- 1.5.–29.6. Tutkijatohtori **Annina Launis** (sieni- ja sammaltiimi), Saksa, Frankfurt, Senckenbergin Luonnontieteellinen museo. Tutkimusvierailun tarkoituksena on määrittää luonnonsuojelubiologista tutkimusaineistoa osana Dr. Christian Printzenin tutkimusprojektia sekä edistää omia käsikirjoituksia. Annina on myös luvannut pitää *Micarea*-aiheisen workshopin 21.6. keskieuropalaisille jäkäläasiantuntijoille.
- 17.5.–1.6. Professorit **Soili Stenroos** ja **Jaakko Hyvönen** (sieni- ja sammaltiimi), USA, California, herbariovierailut (The herbarium of the California Academy of Sciences CAS, University of California Berkeley UC) sekä [XXXVIII Annual Meeting of the Willi Hennig Society](#).
- 26.5.–1.6. Tutkijatohtori **Jorge Flores** (sieni- ja sammaltiimi), USA, University of California at Berkeley, [XXXVIII Annual Meeting of the Willi Hennig Society](#). Posterit: *Assessing the impact of morphology on combined phylogenetic analyses of bryophytes*.

Saatuja apurahoja

Luomuksen tutkimus- ja opetusohjausryhmä TOOR on myöntänyt Pentti Tuomikoski -rahaa verkostoitumiseen:

- Curator **Péter Poczai** (Vascular Plant Team), **1 910 €** for attending the 11th Flora Malesiana Symposium 2019.
- Professor **Jaakko Hyvönen** on behalf of Post-Doctoral Researcher **Jorge Flores** (Mycology and Bryology Team), **1 880 €** for Jorge's expenses of attending the Willi Hennig Society meeting in UC Berkeley, CA, USA.

Kevään kollokviot

Kasvitieteen kollokviot järjestetään **torstai-iltapäivisin kello 14.00–15.00** (jollei toisin mainita) Kaisaniemessä kasvimuseorakennuksen Nylander-salissa. Kahvin voi hakea mukaan toisen kerroksen kahvihuoneesta. Järjestäjänä toimii yksikön johtaja **Marko Hyvärinen**, marko.hyvarinen(@)helsinki.fi.

- 9.5. **Ahti Mäkinen** FT (emeritus, Bio- ja ympäristötieteen tiedekunta): *Tervaleppäyhdykskuntien ekologia ja kasvillisuus Suomessa*. <http://www.suo.fi/article/10128>

- 24.5. (huom! perjantai) **John McCarthy**: *On lichens of Newfoundland and Labrador* (title to be specified).

Filipendula-tyypin tervaleppikkoa Helsingin Viikinrannan Säynäslahden rannalla. Mesiangervo vallitsee laajoja aiemmin rantaniittyinä olleita kasvupaikkoja. Kuva A. Mäkinen



Uusia julkaisuja

- Anttila, A.** 2019: Ruususeminaarissa kuultua. — *Sorbifolia* 50(1): 29–40.
- von Bonsdorff, T.** 2019: Suomen sienten lajiluettelo. — *Sienilehti* 71(1): 16–17.
- von Bonsdorff, T., Niskanen, T., Kytövuori, I., Vauras, J., Liimatainen, K., Höijer, P., Ruotsalainen, A. L., Salo, P., Ohenoja, E., Kosonen L. & Huhtinen S.** 2019: Helttasienet ja tatit. — Teoksessa: Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.), Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019, s. 204–233. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki.
- Härkönen, M.** 2019: Siensetystä kolmessa maanosassa V. Kärpässienet. — *Sienilehti* 71(1): 4–10.
- Karhilahti, A. & Härkönen, M.** 2019: Limasieniä siveltimellä. — *Sienilehti* 71(1): 11
- Kostamo, K., Arponen, H., Eloranta, P., Kiviluoto, S., Koistinen, M. & Leskinen, E.,** 2019: Levät. — Teoksessa: Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.), Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019, s. 149–156. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki.
- Kurtto, A. & Helynranta, L.** 2019: Rikkaröllistä Helsingissä ja ylipäätäänkin. — *Lutukka* 35(1): 5–6.
- Malysheva, V., Spirin, V., Miettinen, O., Kout, J., Savchenko, A. & Larsson, K.-H.** 2019: On *Craterocolla* and *Ditangium* (Sebacinales, Basidiomycota). — *Mycological Progress* 18(5): 753–762. <https://doi.org/10.1007/s11557-019-01485-3> ●●● Sebacinales-lahkoon kuuluvan hyytelöisien tippahytkän (*Craterocolla cerasi*) lajiryhmän tarkastelu Euraasiassa paljasti kolme erillistä laji, joista kaksi esiintyy Suomessa. Samalla selvisi, että vanhin olemassa oleva nimi *Craterocolla*-suvulle on *Ditangium*. Niinpä *Craterocolla cerasin* sijasta Suomessa pitäisi puhua lajeista *Ditangium cerasi* ja *D. incarnatum*. Näistä jälkimmäinen on alun perin Karstenin Suomesta kuvaama. Molemmat em. lajit esiintyvät Atlantilta Tyynelle merelle Euraasiassa. Lisäksi artikkelissa kuvattiin uutena kolmas laji Altailta, *D. altaicum* V. Malysheva & Spirin.
- Piippo, S. & Koponen, T.** 2019: Suomen sammalet. — 423 s. Minerva. Helsinki.
- Piirainen, M.** 2019: Uhanalaistuminen etenee. — *Lutukka* 35(1): 2.
- Rikkinen, J.** 2019: Metsät Suomen luonnossa. — 166 s. Otava. Helsinki.
- Szukala, A., Korotkova, N., Gruenstaedl, M., Sennikov, A.N., Lazkov, G.A., Litvinskaya, S.A., Gabrielian, E. & Borsch, T.** 2019: Phylogeny of the Eurasian genus *Jurinea* (Asteraceae: Cardueae): Support for a monophyletic genus concept and a first hypothesis on overall species relationships. — *Taxon* 68 <https://doi.org/10.1002/tax.12027>
- Uofila, P.** 2019: Luonnonkukkien päivän teemalaji 2019. — *Lutukka* 35(1): 7.
- Väre, H.** 2019: Liki ennätysaralia. — *Sorbifolia* 50(1): 44.



Esiintymisiä

- Rikkinen, J.**: *Kämmeköiden kirjo*. Esitelmä, Orkideaseura, Helsinki, 9.4.
- Rikkinen, J.**: *Villivihanneksia ja yrtejä voi jo kerätä ruokapöytään Etelä-Suomessa – syötäviä kasveja on yli 200!* Haastattelu, [MTV uutiset](#), 24.4.
- Rikkinen, J.**: *Lämpimästä säästä ehtii vielä nauttia, mutta loppuviikosta viilenee – luonto puhkeaa kukkaan aivan näillä hetkillä.* Haastattelu, [Aamulehti](#), 24.4.
- Väre, H.**: *Luonto-Suomen kevätilta*. Radio Suomi, 17.4.
- Väre, H.**: *Dendrologian Seuran kesäretki Bulgariaan 2018*. Tampereen Kasvitieteellisen yhdistyksen kuukausikokous, Tampere, Metso, 9.4.
- Väre, H.**: *Tuntureiden kasvisto*. Hyönteistensuojelun neuvottelukunnan teemaseminaari: Tunturiympäristöt ja uhanalaiset lajit. Helsinki, Ympäristöministeriö, 11.4.
- Väre, H.**: *Padovan kasvitieteellinen puutarha*. Denrologian Seuran Italiaseminaari, Helsinki, Tieteiden talo, 11.4.

Väitös

Viviana Motato-Vásquez väitteli 22.2.2019 São Paulossa, jossa hän teki väitöskirjaansa Kasvitieteen instituutissa (Instituto de Botânica). Vivianan väitöskirja *Systematics of the phlebioid clade (Basidiomycota, Polyporales) and related corticioid fungi, with emphasis on specimens collected in the south and southeast Brazilian Atlantic Forest* kuuluu taksonomian alaan, ja aiheiksi valikoituivat tikankääpien suku *Gloeoporus*, hytyrypyköiden suku *Merulius* (Polyporales) ja *Hericiaceae*-heimo (Russulales). Työn ohjaajat olivat Adriana de Mello Gugliotta (São Paulo) ja **Otto Miettinen**. Viviana vieraili useamman kuukauden ajan Helsingissä vuonna 2017 Oton vieraana. Väitöskirjan pohjalta on tekeillä useita artikkeleita, joissa Vivianan Kaakkois-Brailiasta keräämää aineistoa on käytetty hyödyksi. Nissä tullaan kuvaamaan neljä uutta sukua ja 11 uutta laji. — *Otto Miettinen*

Photo of the day of the defense. Left to right: Aristoteles Góes-Neto, Mario Rajchenberg (opponent), Adriana de Mello Gugliotta (PhD supervisor), **Viviana** (PhD candidate), Juliano M. Baltazar and Nelson Menolli.





Learn from the very best!

Phylogenetic analysis: Foundations and Methods • **Date** August 22nd–25th, 2019 • **Location** Gothenburg Botanical Garden, Sweden • **Organized** by the Willi Hennig Society • **Hosted** by Dr. Mari Källersjö • **Lecturers** Drs. James S. Farris, Pablo A. Goloboff, Sebastian Kvist, Kevin Nixon, Mark Siddall & Ward Wheeler • **More info & registration** www.transmittingscience.org/evolution/phylogenetic-analysis-foundations-and-methods/ — *Jaakko Hyvönen*

The IUCN Global Redlist workshop 24.–30.3. (UK, Cambridge)

Sain kutsun osallistua Suomen ECCF:n (European Council for the Conservation of Fungi) edustajana maailman ja Euroopan sienten uhanalaisuuden arviointia edistävään työpajaan. Cambridgessä järjestetty työpaja on yksi monista IUCN:n eri puolilla maailmaa järjestämistä arviointityöpajoista, joiden taustana on jo reilut viisi vuotta sitten alkanut sienten arvioinnin valmistelu, *The Global Fungal Red List initiative*, internetissä avatun sivuston kautta (<http://iucn.ekoo.se/en/iucn/welcome>). Työpajan järjesti IUCN Cambridge yhdessä Chicago Botanic Gardenin johtajan, Gregory ”Greg” M. Muellerin (Chief Scientist & Negaunee Foundation Vice President of Science) ja Anders Dahlbergin (Swedish University of Agricultural Sciences, Forest Mycology and Plant Pathology) kanssa. IUCN:n edustajina työpajassa toimivat Janet Scott ja Ana Martínez.



Järjestäjien ja minun lisäksi työpajaan osallistui sienitutkijoita kymmenestä eri maasta: **Martyn Ainsworth** (Iso-Britannia, Kew Gardens), **Tor-Erik Brandrud** (Norja), **John B. Jordal** (Norja), **Armin Mešić** (Kroatia), **Irja Saar** (Viro), **Reda Iršėnaitė** (Liettua), **Tatyana Svetasheva** (Venäjä), **Izabela Kalucka** (Puola), **Irmgard Greilhuber** (Itävalta), **Claudia Perini** (Italia) ja **Susana C. Gonçalves** (Portugali). Työpäivät olivat pitkiä ja tuloksellisia. Saimme valmisteltua yli sadalle sienilajille uhanalaisuuden arvioinnin. Matkan parasta antia työn ohella oli ehdottomasti se, että sain tutustua mukaviin ja innostaviin tutkijoihin ja verkostoitua uusiin maihin. Lisäksi ehdin nähdä ja kokea, ah niin kaunista, Cambridgen kevättä. — *Tea von Bonsdorff*



Mehiläishotelleja Kaisaniemeen ja Kumpulaan

Kaisaniemen ja Kumpulan kasvitieteellisiin puutarhoihin on asennettu viisi mehiläishotellia luonnonvaraisten mesipistiäisten pesäpaikoiksi. Kaisaniemessä hotelleja on kaksi ja ne sijaitsevat Kaisaniemenrannan puoleisessa aidassa. Kumpulan hotelleista myös kaksi on kiinnitetty aitaan puutarhan reunalle ja yksi on kivimuurissa päärakennuksen lähellä. Mehiläishotellit on suunniteltu siten, että ne soveltuvat erityisesti rusomuurarimehiläisille (*Osmia bicornis*), jotka lentävät keväisin huhti-kesäkuussa ja ovat tehokkaita pölyttäjiä. Hotelleista kertovat laput asennetaan niiden viereen lähiaikoina. Toivotaan, että ”hotellihuoneille” löytyy kysyntää! Hyönteiskartoitus Kaisaniemessä jatkuu ja Malaise-pyydyks on asennettu samaan paikkaan kuin viime vuonna Ikkalarakennuksen lähelle. Pyydyksen on tarkoitus olla paikoillaan syksyyn saakka ja se koetaan viikon välein. — *Juho Paukkunen*



Kumpula kutsuu kesään

Kumpulan kasvitieteellisen puutarhan kesän avaa biologian opiskelijoiden järjestämä lasten **Vappushokkelo**-tapahtuma 1.5. klo 10–17 (rata sulkeutuu klo 16.30). Lapsille suunnatun Vappushokkelon teemana on tänä vuonna jääkausi! Sisäänpääsymaksu lapset 4€ / aikuiset 2€



Äitienpäivänä 12.5. pääset opastetuille kierroksille kesäkauteen heräävään puutarhaan, geologiset kokoelmat ovat avoinna ja Kahvila Kumpu tarjoilee maittavan keittolounaan ja juhlapäivän herkut. Puutarhakierrokset alkavat klo 12, 13, 14 ja 15 kahvilan terassialueelta ja kestävät reilun puoli tuntia. Kierroksille ei tarvitse ilmoittautua, mutta lunastathan puutarhan sisäänpääsyarran kahvilasta ennen kierroksen alkua.

Kumpulan kartanossa sijaitsevat Luomuksen **geologiset kokoelmat** ovat äitienpäivänä avoinna klo 12–15. Vierailu kokoelmiin sisältyy puutarhan pääsylipun hintaan.



Röyhkeän jännittävä ja viihdyttävä julmankaunis palapeli

Näin luonnehtii Jussi-palkittu ohjaaja AJ Annila *Nyrkki*-nimistä sarjauutuutta, jonka kuvauksia tehtiin Kasvimuseolla perjantaina 29. maaliskuuta. Sarjan toinen ohjaaja on Alli Haapasalo, käsikirjoittajat Katri ja Kirsti Manninen ja tuottaja Zodiac Finland. *Nyrkki* on kansainvälinen vakoojatrilleri 1950-luvun Suomesta. Vuoden 1955 Helsinki on kylmän sodan polttopiste, jossa KGB:n, CIA:n ja muiden tiedustelupalveluiden agentit ottavat mittaa toisistaan. *Nyrkki* on suomalaisvakoojien salainen



iskuryhmä, jonka tehtävänä on puolustaa Suomen itsenäisyyttä keinoja kaihtamatta. Lähestyvien presidentinvaalien alla panokset ovat korkeammat kuin koskaan ja *Nyrkin* käsissä on ei vain Suomen vaan koko Euroopan tulevaisuus. Kasvimuseolla kuvattujen kohtausten rooleissa ovat Raimo Nikkinen (arkistonhoitaja Mäkinen), Hannu-Pekka Brjörkman (iskuryhmän johtaja Yrjö Ylitalo), Katja Küttner (Aune Lyytinen), Kari Hietalahti (Kyösti Saarnio) ja Jonna Järnefelt (Lisa Salmén). Kymmenosainen sarja tulee katsottavaksi Elisa Viihteeseen syksyllä 2019.

Museomestari Harri Sihvonen luotsasi noin 30-henkistä kuvausryhmää paikan päällä.



▲ Emeritaariosta tehtiin Kyösti Saarnion toimisto. Roolikuvat Nummi Nummelin / Zodiac Finland. Kuvat kasvimuseolta Harri Sihvonen.



▲ Aune aikoo valokuvata Saarnion papereita.



Aune Lyytinen



Yrjö Ylitalo



Lisa Salmén

► Saarnio näyttää viestin Lisalle.



▼ Kirjasto on täydellinen Suojelupoliisin arkisto, käsikortistoa myöten. Filmiryhmä sanoo tehneensä kovasti töitä löytääkseen ajan henkeen sopivia kuvauspaikkoja.



Botanicum 4/2019 ilmestyy 24.5., aineisto toimittajalle 22.5. mennessä